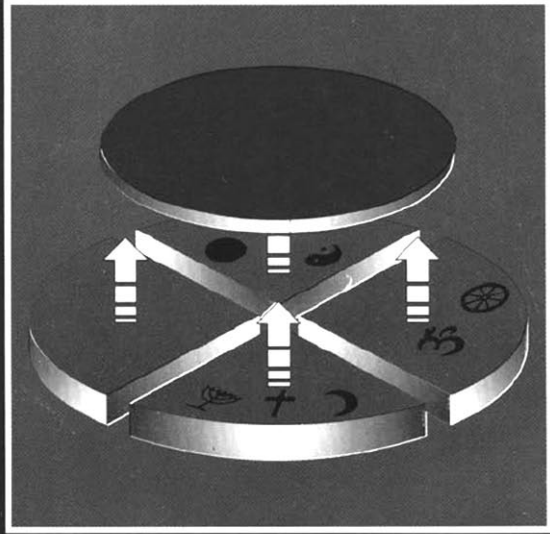

EVRENSEL BİR AHLÂKA DOĞRU

*HANS KÜNG
KARL-JOSEF KUSCHEL*

GÜN
YAYINLARI

Dünya Dinleri
Parlamentosu

**DÜNYA AHLÂKI
HAKKINDA AÇIKLAMA**

*Hans KÜNG
Karl - Josef KUSCHEL*

Çeviri:
Ar. Gör. Recai DOĞAN

GİRİŞ

Dünya acı içinde, âdeta can çekişiyor. Bu can çekişme öyle bunaltıcı ve içler acısı ki, kendimizi, onun belirtilerini dile getirmek zorunda hissediyoruz. Belki böylelikle kaygılarımızın derinliği yeterince açıklık kazanabilir.

Barış elimizden kaçıyor, gezegenimiz mahvoluyor, komşular birbirinin korkusu ile yaşıyor, kadınlar ve erkekler birbirine yabancılaşmış, çocuklar ölüyor!

Bu nefret edilecek bir durumdur!

Dünyamızın insan-çevre ilişkisinin (ekosisteminin) kötüye kullanılmasını yargılıyoruz.

Yaşama şansını tehdit eden fakirliği, insan bünyesini güçsüzleştiren açlığı, aileleri iflasa götüren ekonomik dengesizlikleri yargılıyoruz.

Ülkelerin sosyal düzensizliklerini, adaletin gözardı edilmesi ile halkın köşeye sıkıştırılmasını, toplumlarımızda yer ediner anarşiyi ve çocukların şiddet sebebiyle ölümlerini yargılıyoruz. Özellikle dinler adına yapılan saldırganlıkları ve kini yargılıyoruz.

Bu can çekişme alın yazımız olmamalı!

Olmamalı, çünkü bir ahlâk için yeterli alt yapımız mevcuttur. Daha iyi bir ferdi ve genel düzen için imkânları ihtiva etmekte olan bu alt yapı, insanları ümitsizlikten, toplumları kargaşadan uzak durmaya teşvik etmektedir.

Bizler, dünya dinlerinin emirlerine ve ibadetlerine inanan kadınlar ve erkekler olarak:

Dinlerin öğretilerinde, bir dünya ahlâkı için alt yapıyı oluşturacak, ortak özdeğerlerin mevcut olduğunu vurguluyoruz. Bu gerçeğin bilindiğini, fakat gönüllerle ve davranışlarla da yaşanması gerektiğini vurguluyoruz.

Hayatın her alanı için, aileler için, toplumlar için, ırklar, ülkeler ve dinler için, vazgeçilmez olan bir kuralın bulunduğunu vurguluyoruz.

Dünya düzeninin devamlılığı için şart olan, insan davranışları ile ilgili eskiden beri var olan düzenlemeler, dünya dinlerinin öğretileri içinden bulunup çıkarabilir.

Açıkça ifade ediyoruz ki:

Hepimiz birbirimize bağımlıyız. Herbirimizin iyiliği, herkesin iyi olmasına bağlıdır. Bu sebeptir ki, canlı varlıkların, insanların, hayvanların ve bitkilerin birlikteliğine saygılıyız ve dünyanın, suyun ve toprağın varlığının korunması ile ilgileniyoruz.

Yaptığımız her şey için sorumluluk taşıyoruz. Bütün kararlarımızın, davranışlarımızın ve ihmallerimizin sonuçları vardır.

Başkalarının bize nasıl davranmasını istiyorsak, biz de onlara öyle davranmalıyız. Hayata ve haysiyete, ferdiğe ve farklılığa saygı göstermeyi, istisnasız olarak herkese insanca davranmayı taahhüt ediyoruz. Sabırlı ve hoşgörülü olmalıyız. Affedici olmalıyız. Geçmişten ibret almalı, fakat hatıraların kinine mahkum olmamalıyız. Kalplerimizi birbirine açmalı, dünya toplumu olmanın hatırına, dargörüşlü kavgalarımızı bırakmalıyız ve böylece dayanışmaya ve karşılıklı bağımlılığa dayalı bir kültür geliştirmeliyiz.

Biz insanlığı ailemiz olarak görüyoruz. İyiliksever ve hoşgörülü olmak için çabalamalıyız. Sadece kendimiz için değil, başka insanlar için de çalışmalı, çocukları, ihtiyaçları, fakirleri, hastaları, özürhükleri, mültecileri ve yalnızları hiç bir zaman unutmamalıyız.

Hiç kimse ikinci sınıf vatandaş olarak görülmemeli ve öyle muamele görmemeli, ne şekilde olursa olsun sömürmemelidir. Erkek ve kadın arasında eşit haklara dayalı bir ortaklık olmalıdır. Hiç bir şekilde cinsî ahlâksızlık yapmamalıyız. Hükmetmenin veya kötüye kullanmanın her türünü geride bırakmalıyız.

Şiddet içermeyen, saygılı, adil ve barışçı bir kültürü taahhüt ediyoruz. Başka insanları ezmeyeceğiz, onlara zarar vermeyeceğiz, işkence etmeyeceğiz, onları öldürmeyeceğiz ve ayrılıkları ortadan kaldırmak için şiddete başvurmaktan vazgeçeceğiz.

Herkesin, insan olarak imkânlarını ortaya koymakta eşit şanslara sahip olacağı, bir sosyal ve ekonomik düzene yönelmeliyiz. Doğru konuşmalı ve doğru hareket etmeliyiz. Hérkese eşit davranmalı, önyargıyı ve kini terketmeliyiz. Hırsızlık yapmamalıyız. Adil ve barıştan yana bir dünyanın hatırı için, güç, mevki ve tüketim hırslarımıza galip gelmeliyiz.

Bireylerin bilinci değişmediği sürece, dünya daha iyiye doğru değişemez. Ruhumuzu, meditasyon, dua ve kanıtlı (pozitif) düşünme yolu ile disipline sokarak, anlayış kabiliyetimizi genişleteceğimize söz veriyoruz. Riske girmeden ve fedakârlık göstermeden, durumumuzda esaslı bir değişiklik yapabilmemiz mümkün olamaz. Bu yüzden, bir Dünya Ahlâkını, karşılıklı anlayışı, sosyal dayanışmayı, barışa ve doğa sevgisine dayalı bir hayatı taahhüt ediyoruz.

Dindar olsun olmasın bütün insanları aynı şeyi yapmaya davet ediyoruz.

BİR DÜNYA AHLÂKININ PRENSİPLERİ

Dünyamız bir *dar görüşlülük* krizinden geçiyor. Bu bir dünya ekonomisi, dünya ekolojisi ve dünya politikası krizidir. Her yerde geniş görüşün olmadığından, çözülmemiş yığınla problemden, politik felçten, politikaların yetersizliğinden ve genel olarak, herkesin refahını sağlayacak düzeyde yönlendirmelerin olmamasından şikayet edilmektedir. Yeni ihtiyaçlara pek çok eski cevaplar.

Gezegenimizde yaşayan yüz milyonlarca insan, giderek artan işsizlik, fakirlik, açlık ve aile dağılmalarından acı çekmektedir. Halklar arasında kalıcı barış ümidi giderek kayboluyor. Erkek, kadın ve nesiller arasındaki gerilim ürkütücü boyutlara ulaşmıştır. Çocuklar ölüyor, öldürülüyor ve öldürüyor. Her seferinde daha çok ülke, siyasi ve ekonomik rüşvet olayları ile sarılıyor. Şehirlerimizde toplumsal, ırkçı ve azınlık anlaşmazlıkları, uyuşturucu suistimali, organize suç ve hatta anarşi sebebi ile barış içinde birlikte yaşama gittikçe daha çok zorlaşıyor. Komşular dahi çoğu zaman birbirinden korkarak yaşamaktalar. Gezegenimiz, her zaman olduğu gibi, saygısızca yağmalanmaya devam ediliyor. Ekosistemleri çökme tehlikesi ile karşı karşıya.

Her an, dünyanın pek de az olmayan yerinde, *dinlerin* liderleri ile yandaşlarının; saldırganlığı, taassubu, kini ve yabancı düşmanlığını kışkırttığını, hatta şiddeti ve kanlı olayları meşrulaştırmaya çalıştığını görmekteyiz. Din, siyasi çıkarlardan savaşta kadar kullanılmaktadır. Bu durum bizleri öğrendiriyor.

Bütün bu yanlış gidişleri yargılıyoruz ve bunların olmaması gerektiğini ilân ediyoruz. Bu tehlikeli genel gidişi önleyebilecek *ahlâk* kuralları hâlihazırda mevcuttur. Bu ahlâk gerçi, sayısız dünya problemlerini doğrudan çözecek çözümler getirmiyor. Fakat fert ve dünya çapında, daha iyi bir düzen için, ahlâkî esasları ihtiva ediyor: Bu esaslar, kadını ve erkeği, umutsuzluktan ve şiddete başvurmaktan alıkoyacak, toplumu anarşiye düşmekten uzak tutabilecek bir ışık olma gücüne sahiptir:

Bizler, dünya dinlerinin emirlerini ve uygulamalarını tanıyıp kabul eden kadınlar ve erkekler olarak, dinler arasında, bir dünya ahlâkına temel teşkil edebilecek bir mutabakatın (konsens) bulunduğunu vurguluyoruz: Bağlayıcı değerlerde, değişmez ölçülerde ve ahlâkî temel davranışlarda, asgari bir temel mutabakat.

I.

BİR DÜNYA AHLÂKI OLMADAN YENİ BİR DÜNYA DÜZENİ OLAMAZ !

Bizler, değişik dinlerden ve dünyanın farklı yörelerinden erkekler ve kadınlar olarak, dindar ve dinsiz, bütün insanlara yöneliyoruz ve ortak kanaatlerimizi şöylece ifade etmek istiyoruz:

* Daha iyi bir dünya düzeni için hepimiz sorumluluk sahibiyiz.

* İnsan hakları için, hürriyet, adalet, barış ve dünyamızın korunması için katkıda bulunmamız kayıtsız şartsız gereklidir.

* Çok çeşitli dinî ve kültürel geleneklerimiz bizi, insanlık dışı bütün hareketlerin karşısında ve insanlığın daha çok yanında, birlikte hareket etmek için, kendimizi ortaya koymaktan alıkoymamalıdır.

* Bu bildiride ileri sürülecek ilkeler, dine dayalı olsun olmasın, bir ahlâk anlayışına sahip olan herkes tarafından ortaklaşa kabul edilebilir.

* Fakat bizler, hayatını nihai hakikate bağlamış; ibadet ederken, düşünürken, konuşurken ve susarken güven içinde, ondan güç ve ümit kazanan, dindar ve maneviyata inanan insanlar olarak, bütün insanların mutluluğu ve gezegenimiz dünyanın selameti için, çok özel bir yükümlülük taşımaktayız. Bizler kendimizi diğer insanlardan daha iyi görmüyoruz, fakat dinlerimizin ezeli bilgeliğine ve onların gelecek için de yollar gösterebileceğine güveniyoruz.

İki dünya savaşının ve soğuk savaşın bitiminden sonra, faşizmin ve nazizmin çökmesinden, kominizmin ve sömürgeciliğin yıkılmasından sonra insanlık, tarihinin yeni bir dönemine girmiştir. Günümüzde insanlık, daha iyi bir dünya düzeni kurmak için gerekli olan ekonomik, kültürel ve manevî kaynaklara sahiptir. Fakat eski ve yeni pek çok *ahlâkî, millî, toplumsal, ekonomik ve dinî gerginlikler*, daha iyi bir dünyanın barış içinde gerçekleştirilmesini engellemektedir. Oysa çağımız, şimdiye kadar görülmemiş derecede bilimsel ve teknik gelişmelere sahip olmuştur. Buna rağmen dünyanın her yerinde fakirlik, açlık, çocuk ölümleri, işsizlik, haysiyetsizlik ve çevre yıkımının azalmamış, aksine artmış olması gerçeği ile karşı karşıyayız. Çoğu ülkeler ekonomik çöküş, toplumsal yıkım, politik dışlanma, çevre faciaları ve millî zarar-zıyan tehdidi altındadır.

Dünyanın böyle fırtınalı bir döneminde insanlığın sadece politik programlara ve hareketlere ihtiyacı yoktur. Onun; halkların, etnik ve ahlâkî grupların ve dinlerin, gezegenimiz dünyanın ortak sorumluluğunun bilinciyle, *barış içinde birlikte yaşatacak bir geniş görüşe (Vision)* de ihtiyacı vardır. Geniş bir görüş ise ümitleri, hedefleri, idealleri ve değerleri gerektirir. Maalesef dünyanın her yerinde, insanların çoğu, bunları kaybetmiş durumdadırlar. Yine de şundan emin olabiliriz: Dinler, istismar edilmelerine ve tarih içinde zaman zaman görülmüş başarısızlıklarına rağmen, ümitleri, hedefleri, idealleri ve değerleri canlı tutacak, kuracak ve yaşatacak sorumluluğu içlerinde taşımaktadırlar. Bu durum, özellikle modern devlet yapısı için geçerlidir: Vicdan ve din hürriyetinin garanti altına alınması şarttır, fakat bunlar, hangi toplumsal ırktan, hangi cinsten, hangi renkten, dilden ve dinden olursa olsun, bütün insanlar için bağlayıcı değerlerin, inançların ve kuralların yerini tutmamaktadır.

Bizler, gezegenimiz dünya üzerinde yaşayan insanlık ailesinin kökteki birliğine inanmaktayız. Buna kanıt olarak, 1948

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Beyannamesini hatırlatmak istiyoruz. İnsan şahsiyetinin kullanılamazlığının, hürriyetin devredilemezliğinin, bütün insanların prensip olarak eşitliğinin, bütün insanların zorunlu dayanışmasının ve karşılıklı olarak birbirlerine bağımlılığının tam gerçekleştirilmesi gibi onun hukuk alanında, şerefle ilân ettiği şeyleri, biz burada ahlâkî açıdan desteklemek ve derinleştirmek istiyoruz.

Kişisel tecrübelerden ve gezegenimizin sıkıntılarla dolu tarihinden öğrenmiş bulunuyoruz ki;

* Sadece kanunlar, düzenlemeler ve gelenekler yolu ile daha iyi bir dünya düzeni oluşturulamamıştır, zorlama ile de oluşturulamayacaktır;

* Barışın, adaletin ve yeryüzünün korunmasının başarılabilmesi, insanların, adaletin sağlanmasında hemfikir ve işbirliği içinde olmalarına bağlıdır;

* Adaletin ve hürriyetin gerçekleşmesine katkı, bir sorumluluk ve görev bilincini gerektirir ve bunun için de insanların hem kafalarına hem kalplerine hitab edilmelidir;

* Ahlâkî davranış olmaksızın hukukun devamını sağlayacak bir dayanak söz konusu olamaz ve bunun içindir ki, *bir dünya ahlâkî olmadan yeni bir dünya düzeni olamayacaktır.*

Dünya ahlâkî ile anlatılmak istenen şey, yeni bir dünya ideolojisi değildir, mevcut dinlerin ötesinde yeni ve birleşik bir dünya dini de değildir, dinlerden birinin diğerlerine hükmetmesi hiç değildir. Dünya ahlâkından kastımız, hâlihazırdaki bağlayıcı değerler, değiştirilemez ölçütler ve şahsî tutumlar alanında temel bir uzlaşmadır. Ahlâkta bir temel muvafakat olmazsa, kaos veya bir çeşit diktatörlük, toplumları er ya da geç tehdit ecektir ve insanlar ümitsizliğe düşeceklerdir.

II.

TEMEL ŞART:

HER İNSAN İNSANCA MUAMELE GÖRMELİDİR

Hepimiz hata yapabilen, mükemmel olmayan, sınırlılıkları ve eksiklikleri olan insanlarız. Kötülüğün bir vakia olduğunu biliyoruz. İşte bunun içindir ki kendimizi, insanlığın iyiliği için, ortak bir insanlık ahlâkının temel elemanlarının -fertler için olduğu kadar toplumlar ve kurumlar, devletler için olduğu kadar dinlerin kendileri için- neler olması gerektiğini ifade etmekle görevli hissediyoruz. Çünkü güveniyoruz ki: Bin yıllara dayalı dinî ve ahlâkî geleneklerimiz, dindar olsun olmasın bütün *iyi niyetli insanlar için*, anlaşılabilir ve yaşanabilir bir *ahlâkın* bütün elemanlarına sahiptirler.

Bu arada farkındayız ki; sahip olduğumuz değişik dinî ve ahlâkî geleneklerimiz, çoğu zaman farklı tarzlarda da olsa, hep insana faydalı ve zararlı, haklı ve haksız, iyi ve kötü hakkında öğütler verirler. Biz, dinlerin arasındaki derinlere inen farklılıkları silmek veya görmezlikten gelmek istemiyoruz. Fakat onlar bizi, *şu anda ortaklaşa ihtiyacımız olan şeyi ve artık kendimizi niçin kendi dinî veya ahlâkî sebeplerimizden dolayı sorumlu hissettiğimizi ifade etmekten alıkoymamalıdır.*

Biz biliyoruz ki; dinler bu dünyanın ekolojik, ekonomik, politik ve toplumsal sorunlarını çözemezler. Fakat onlar; ekonomik programların, politik programların ve hukuki düzenlemelerin tek başlarına başaramayacakları bir şeyi başarabilirler: İnsanın iç düzenini, düşünce biçimini, "*kalbin*" değiştirmeyi, onu *yanlış*

yo/dan döndürmeyi ve ona yeni bir hayat tarzını kabul ettirmeyi başarabilirler. İnsanlık sosyal ve ekolojik reformlara tabii ki ihtiyaç duyuyor, fakat *manevî yenilenmeye* de en az onun kadar ihtiyaç duyuyor. Bizler, dindar ve maneviyata önem veren insanlar olarak, kendimizi bilhassa şununla yükümlü kabul ediyoruz ki; ancak dinlerin manevî gücünün insanlara, hayatları için gerekli bir temel güven, bir düşünce ufku, nihai ölçütler ve bir ruhî sığınak verebileceğinin bilincinde olmalıyız. Şüphesiz, dinler bunu, inandırıcı olarak ancak, kendilerinin sebep olduğu ihtilafları bertaraf ederlerse, karşılıklı olarak üstünlük iddiasını, suçlamayı, peşin hükümleri, hatta düşmanlık örnekleri vermeyi bırakırlarsa ve değişik inanç sahiplerinin geleneklerine, ibadethanelerine, ibadetlerine ve kutsamalarına karşılıklı olarak saygı gösterirlerse başarabilirler.

Hepimiz biliyoruz ki; her zaman olduğu gibi, dünyanın her yerinde insanlara gayr-i insanî muamele yapılmaktadır. Yaşama şansları ve hürriyetleri ellerinden alınmakta, insanlık hakları ayaklar altında çiğnenmekte, onurları kırılmaktadır. Fakat güçlü olmak, haklı olmak demek değildir! Bütün insanlık dışı muamelelere karşı dinî ve ahlâkî inançlarımız şunu önermektedir: Her insana, insanca muamele edilmelidir!

Bu demektir ki; her insan -yaş, cinsiyet, renk, beden ve zihin kabiliyeti; dil, din, politik görüş, millî veya toplumsal köken ayrımı yapılmaksızın-, devredilemez ve dokunulamaz bir şerefe sahiptir. Herkes, gerek fert gerek devlet, bu sebepten, bu şerefe saygı göstermek ve onu etkin bir koruma ile garanti altına almakla yükümlüdür. Aynı şekilde ekonomide, politikada, basın yayın araçlarında, araştırma enstitülerinde, sanayi tesislerinde insan daima hukukun öznesi ve hedefi olmalıdır, hiç bir zaman ticaretin ve sanayinin doğrudan aracı ve nesnesi olmamalıdır. Hiç kimse "*iyinin ve kötünün üstünde*" sayılamaz: Hiçbir insan ve hiçbir sosyal tabaka, hiçbir etkin menfaat grubu ve hiçbir

güç birliği, hiçbir polis gücü, hiçbir ordu, hatta hiçbir devlet. Tam tersine: Akıl ve bilinçle donatılmış bir varlık olarak her insan, insanlık dışı değil insanca davranmakla, *kötüden sakınıp iyiyi yapmakla yükümlüdür!*

Beyannamemiz bunu açıklamak istemektedir: Bizler yeni bir dünya düzeni ile ilgili olarak, ahlâkın değişmez ölçülerini hatırlatmak istiyoruz. Bu ölçüler insanlara, hayatın amacını, hayati değerleri, hayati tutum ve tavırlarla bunların anlamlarını daima yeniden bulmakta ve gerçekleştirmekte zincirler ve köstekler değil, yardımcı ve destek olacaklardır.

İnsanlığın dinî ve ahlâkî geleneklerinde binlerce yıldır var olan ve korunan bir prensip, bir altın kural vardır: *Hiç kimse kendisine yapılmasını istemediği bir şeyi başkasına yapmamalıdır. Ya da olumlu şekli ile söylenecek olursa: Kendine yapılmasını istediğin şeyi sen de başkasına yap!* Bu kural, hayatın bütün alanları için, aileler ve toplumlar için, ırklar, milletler ve dinler için değiştirilemeyecek mutlak ölçü olmalıdır.

Egoistliğin her şekli -kişisel olsun toplumsal olsun; sınıf ayrımcılığı, ırkçılık, milliyetçilik veya cinsiyet ayrımcılığı şeklinde ortaya çıkmış olsun- reddedilmelidir. İnsanların gerçekten insan olmalarını engellediği için onu mahkum ediyoruz. Kendi kararını kendisi vermek ve kendi hayatını yaşamak tamamiyle meşrudur, insanı kendisine ve dünyaya karşı sorumluluktan, hemcinslerine ve gezegenimiz yerküreye karşı sorumluluktan uzaklaştırmadığı sürece.

Bu prensip, biz insanların uymak zorunda olduğumuz çok somut ölçüleri ihtiva etmektedir. Dünya dinlerinin belli başlılarında var olan "*dört en eski ve en kapsamlı talimat*", bu prensipten çıkmıştır.

III. DÖRT REDDEDİLEMEZ TALİMAT

1. Zorbalıktan uzak, bütün hayatlara saygılı bir kültürü taahhüt etmek

Dünyanın her yerinde, her dinden sayısız insan, bencilliğe değil, hemcinslerine ve varlıkların bütününe verici olmaya dayalı bir hayat tarzına sahip olmak için çabalamaktadır. Gene de günümüz dünyasında sonsuzca kin, haset, kıskançlık ve şiddet, sadece bireyler arasında değil, sosyal ve etnik gruplar, sınıflar ve ırklar, milletler ve dinler arasında da mevcuttur.

Şiddete başvurma, uyuşturucu ticareti, en modern tekniklere dayanan organize suçlar çok yaygınlaşmıştır. Çoğu yerler, "tepedekiler" tarafından terör ile yönetilmekte; diktatörler kendi halkına zulmetmekte ve kurumlaşan şiddet yayıldıkça yayılmaktadır. Hatta fertlerin hürriyetlerini koruyan kanunların bulunduğu ülkelerde dahi mahkumlara işkence edilmekte, insanlar sakat bırakılmakta, rehinelere öldürülmektedir.

A. Halbuki insanlığın en büyük ve en eski dinî ve ahlâkî geleneklerinden şu talimatı alıyoruz: Hiç kimse öldürülmemelidir! Ya da olumlu söylenişi ile: Hayata saygı gösterilmelidir! Bu çok eski talimatın yeni ifadesini hatırlayalım bir de: Her insan, başkalarının hakkına tecavüz etmediği sürece, hayatta kalma, beden bütünlüğünü koruma ve kişiliğini serbestçe ortaya koyma hakkına sahiptir. Hiç kimse bir başkasına maddî veya manevî olarak eziyet verme, yaralama, öldürme hakkına sahip değildir. Hiç bir halk, devlet, ırk veya din, başka ırktan veya inançtan bir azınlığı aşağılama, "temizleme", sürme veya eritme hakkına sahip değildir.

B. Muhakkak ki insanların olduğu yerde anlaşmazlıklar olmaya devam edecektir. Fakat bu anlaşmazlıklar prensip olarak

hukuk çerçevesinde, şiddete başvurmadan çözümlenmek durumundadır. Bu, hem bireyler hem ülkeler için geçerlidir. Özellikle siyasi güce sahip olanlar adilane davranmalı ve mümkün olduğunca zorbalıktan uzak, barışçı girişimlerde bulunmalıdırlar. Kendilerini, şiddet suçlarına karşı korunmayı ve savunmayı garanti altında tutacak bir uluslararası barış düzenine bağlı tutmalıdırlar. Silâhlanma yanlış bir yoldur, silâhsızlanma ise bugün için şarttır. Hiç kimse aldanmasın: Dünyada barış olmadan, insanlık için hayatta kalmak söz konusu olamaz!

C. Bu sebeptendir ki, genç insanlar ailelerinde ve okullarda, şiddetin, başkaları ile tartışmanın bir yolu olmaması gerektiğini öğrenmelidirler. Ancak bu şekilde zorbalığa dayanmayan bir kültür oluşturulabilir.

D. İnsan hayatı ölçülemeyecek kadar değerlidir ve mutlaka korunmalıdır. Ancak, bizimle birlikte bu yeryüzünde yaşayan hayvanların ve bitkilerin hayatı da korunmaya, savunulmaya ve bakıma muhtaçtır. Hayatın tabii temellerini acımasızca sömürmek, yeryüzünü saygısızca tahrip etmek, kainatı silâhlarla doldurmak bir suçtur. İnsanlar olarak- özellikle gelecek nesilleri dikkate aldığımızda- yerküremiz ve evrenimiz için, hava, su ve toprak için özel bir sorumluluk taşıyoruz. Bu evrende hepimiz birbirimize kenetlenmişiz ve birbirimize bağımlıyız. Herbirimizin iyiliği, bütünün iyiliğine bağlıdır. Bunun için; insanın kainat ve tabiat üzerindeki hakimiyetini övmek yerine, kainat ve tabiat ile birlikteliği kültürünü yaymamız gerekir.

E. Gerçek insan olmak demek, hem özel hem genel hayatımızda, dinî ve ahlâkî geleneklerimizdeki yüksek yardımseverlik ve koruyuculuk ruhunu taşımak demektir. Hiç bir zaman saygısız ve gaddar olmamalıyız. Her halk diğerine, her ırk diğerine ve her din diğerine hoşgörü, saygı ve anlayış göstermelidir. Azınlıklar -ırk, milliyet ve din bakımından olabilir- bizim korumamıza ve yardımımıza muhtaçtırlar.

2. Bir dayanışma kültürünü ve adil bir ekonomik düzeni taahhüt etmek

Dünyanın her yerinde, her dinden sayısız insan, birbirleri ile dayanışma içinde, çalışmaya ve mesleğinde başarılı olmaya dayalı bir hayat için çabalamaktalar. Fakat yine de günümüz dünyasında çok büyük açlık, fakirlik ve zaruret hâli vardır. Bunun suçlusu sadece fertler değildir. Suçlu olan, çoğu kez adil olmayan toplumsal kuruluşlardır: Milyonlarca insan işsizdir, milyonlarcası pek az ücretle çalıştırılarak sömürülmektedir, toplumun dışına itilmekte ve yaşama şansından mahrum edilmektedir.

Bir çok ülkede zengin ile fakir, güçlü ile güçsüz arasındaki uçurumlar korkunçtur. Haddi aşmış kapitalizmin olduğu kadar, totaliter devlet sosyalizminin ve kendisinden hiçbir şey vermez devletin sürekli daha çok isteyen materyalist düşünce biçiminin manevî ve ahlâkî değerlerin altını oyduğu, yıktığı bir dünyada, sınırsız çıkarıcılık ve fütursuz tãmahkârlık yaygınlaşabilmiştir. Sadece gelişmekte olan ülkelerde değil, sanayileşmiş ülkelerde de rüşvet, toplumda bir kanser uru hâline gelmiştir.

A. İnsanlığın eski yüksek ahlâkî ve dinî geleneklerinden ise şu talimatı alıyoruz: Hırsızlık yapmamalısın! ya da olumlu söylenişi ile; adil ve dürüst davranmalısın! Bu çok eski talimatın yeni sonuçlarını da hatırlayalım: Hiç kimse -hangi şekilde olursa olsun-, başka bir insandan bir şey çalma veya onun malına veya toplumun malına el uzatma hakkına sahip değildir. Bunun tersi de geçerlidir. Yani hiç kimse kendi malını toplumun ve yer yüzünün ihtiyaçlarını gözdardı ederek kullanma hakkına sahip değildir.

B. Nerede aşırı fakirlik varsa orada çaresizlik ve ümitsizlik vardır ve hayatta kalmak için hırsızlık başgösterir. Nerede güç ve zenginlik aşırıya kaçarsa, oradaki yoksul ve dışlanmışlarda kıskançlık, nefret, hatta öldürücü kin ve ayaklanma eğilimleri kendiliğinden uyanır. Bu ise şiddet ve karşı şiddet gibi şeytani bir döngüye yol açar. Hiç kimse aldanmasın; dünyada adalet olmadan barış olamaz!

C. Bu sebeptendir ki genç insanlar ailede ve okulda, her malın, ne kadar az olursa olsun, bir sorumluluk yüklediğini öğrenmelidirler. Malın kullanımı umumun refahına yönelik olmalıdır. Ancak bu yolla adil bir ekonomik düzen gerçekleştirilebilir.

D. Eğer bu dünyadaki, kadınlar ve çocuklar da dahil, milyonlarca fakirin durumu kesinlikle değişmeli ise, o zaman dünya ekonomisinin yapısı mutlaka daha adil olarak düzeltilmelidir. Kişisel yardımseverlik ve münferit yardım projeleri, her ne kadar vazgeçilemez olsalar da, yeterli olmazlar. Adil bir düzeltme için, bütün devletlerin ortaklaşa hareket etmelerine ve uluslararası organizasyonların otoritesine ihtiyaç vardır.

Dağılmış ikinci, özellikle de üçüncü dünya ülkelerinin borç krizleri ve fakirlikleri, bütün taraflarca katlanılabilir çözümler üretilerek karşılanmak durumundadır. Şüphe yoktur ki, çıkar çatışmaları gelecekte de devam edecektir. Gelişmiş ülkelerde, gerekli tüketim ile sınırsız tüketim arasında, kaynakların toplumun yararına kullanımı ile zararına kullanımı arasında, doğal zenginliklerin adaletli veya adaletsiz kullanımı arasında, sırf kapitalist bir ekonomi ile toplumsal ve ekolojik olarak düzenlenmiş bir pazar ekonomisi arasında karar verilme zorunluluğu vardır.

Dünyanın her yeri için geçerlidir ki, hükmedenlerin hükmedilenleri, gücün adaleti, kuruluşların kişileri ezdiği yerlerde, imkânlar nisbetinde şiddetsiz olarak karşı koyulmalıdır.

E. Gerçekten insancıl olmak demek, yüksek dinî ve ahlâkî geleneklerimizde, şu demektir:

* İktisadi ve siyasi gücü, egemenlik uğruna, saygısızca ve kavga ile kötüye kullanmak yerine, insanlara hizmet için kullanmalı; acı çekenler karşısında merhamet ruhunu geliştirmeli, fakirlere, özürlülere, yaşlılara, mültecilere ve kimsesizlere özel ihtimam göstermeliyiz.

* Kaçınılmaz olan hayat mücadelesinde, sırf güce dayalı bir düşünce biçimi ve acımasız bir güç kullanma politikası yerine, karşılıklı anlayış, menfaatlerde akılcı uzlaşma, itibarları koruyucu arabulucuklar hüküm sürmelidir.

* Doyumsuz bir para, mevki ve tüketim hırsı yerine, yeniden ölçülülüğün ve alçak gönüllülüğün anlamını keşfetmeliyiz. Çünkü hırsına kapılan insan, *ruhunu*; hürriyetini, sükunetini, iç huzurunu ve böylece de onu insan yapan şeyleri kaybetmektedir.

3. Hoşgörüyü dayalı bir kültürü ve dürüstlük içinde bir hayatı taahhüt etmek.

Dünyanın her yerinde değişik dinlerden sayısız insan zamanımızda da şeref ve dürüstlük üzerine kurulu bir hayat için çabalamaktadır. Gene de günümüz dünyasında sayılamayacak kadar çok yalancılık, hilekârlık, dolandırıcılık, riyakârlık, ideoloji ve demagoji vardır:

* Yalanı politikanın ve başarının aracı olarak kullanan politikacılar ve işadamları;

* Haberin doğrusunu vermek yerine ideolojik propagandayı seçen, haberi ulaştırmak yerine saklayan, gerçeğe sadakat yerine insanları yaralayıcı haber üreterek tiraj peşinde koşan kitle iletişim araçları;

* Kendilerini ahlâkça şüpheli ideolojik veya politik programlara veya iktisadi menfaat gruplarına teslim eden, ayrıca ahlâkî temel değerleri yıpratıcı araştırmaları savunan bilim adamları ve araştırmacılar;

* Diğer dinlerden olanları düşük değerli olarak sınıflandıran, saygı, anlayış ve hoşgörü yerine taassubu ve hoşgörüsüzlüğü yayan din temsilcileri.

A. İnsanlığın eski, yüksek dinî ve ahlâkî geleneklerinde ise şu talimatı buluyoruz: *Yalan söylememelisiniz!* Ya da olumlu söylenişi ile: *Doğruyu söylemeli, dürüst hareket etmelisiniz!* Bu çok eski talimatın yeni sonuçlarını da hatırlayalım: Hiçbir kimsenin ve hiçbir kuruluşun, hiçbir devletin ve hiçbir dinî müessesenin veya dinî cemaatin, insanlara yalan söyleme hakkı yoktur.

B. Bu kural özellikle şu alanlar için geçerlidir:

* Buldukları gerçek haberi iletme hürriyetleri garanti edilmiş, böylece her toplumda birer temsilcileri bulunan *kitle iletişim araçları* için: Bunlar ahlâkın üstünde değildirler, tam tersine insan haysiyetine, insan haklarına ve temel değerlere saygı göstermekten sorumludurlar. İnsanların özel hayatlarını yaramaya, gerçekleri saptırmaya ve kamuoyunu yanıltmaya hakları yoktur.

* Sanatçı ve akademisyenlik hürriyetleri garanti edilmiş, *sanat, edebiyat ve bilim alanları* için: Onlar genel ahlâkî değer ölçülerinden muaf değildirler, aksine gerçeğe hizmet etmek durumundadırlar.

* *Politikacılar ve siyasi partiler* için: Onlar eğer halkı yanıltır, gerçeği çarpıtır, rüşvete ve acımasızca güç kullanma politikasına karışır, içerde ve dışarda kendilerini suçlu duruma düşürürlerse, inandırıcılıkları ile oynamış olurlar, makamlarını ve seçmenlerini kaybederler. Buna karşılık kamuoyunun da halka

her zaman doğruyu söylemeye cesaret eden politikacıları des teklemesi lazımdır.

* Son olarak da *dinlerin temsilcileri* için: Eğer onlar, başka inançtan olanlara karşı önyargıyı, kini ve düşmanlığı kışkırtırlarsa, fanatizmi vaaz ederlerse, hatta din savaşlarını desteklerler ve kışkırtırlarsa, insanların kendilerini suçlamalarına sebep olurlar ve güvenilirliklerini kaybederler.

Hiç kimse aldanmasın; **"Dürüstlüğün ve insancılığın olmadığı bir dünyada adalet olamaz!"**

C. Bu sebeptendir ki, genç insanlar aile içinde ve okulda, düşünmede, konuşmada ve davranışta *dürüstlüğü* yaşayıp öğrenmelidirler. Her insanın doğruyu öğrenme ve dürüstlikle muamele görme hakkı vardır. Her insanın, hayatındaki temel kararları isabetle verebilmek için, gerekli olan haberleri ve bilgileri alma hakkı vardır. Şüphe yoktur ki insan, ahlâkî bir temel eğitim almadan, önemli ile önemsizi ayırdetmekte başarılı olamaz. Haberlerin sel gibi aktığı günümüz dünyasında, gerçekler saptırıldığı, çıkarlar gizlendiği, eğilimler abartıldığı ve kanaatlar mutlaklığa dönüştürüldüğünde, ahlâkî kıstaslar birer yardımcıdırlar.

D. Gerçekten insan olmak, yüksek dinî ve ahlâkî geleneklerimizde şu demektir.

* Hürriyeti keyfilikle, çoğulculuğu umarsamazlıkla değiştirmek yerine, *hakikate geçerlilik kazandırmak*;

* İnsanlar arasındaki günlük ilişkilerde namussuzluğa, sahtekârlığa ve eyyamcılığa uyum sağlayarak yaşamak yerine, *dürüstlük ruhunu korumak*;

* İdeolojik ve partizanca yarı doğruları yaymak yerine, tam bir sadakatle gerçeği *daima yeniden aramak*;

* Eyyamcılığa boyun eğmek yerine, kabul edilmiş olan *hakikate güvenle ve devamlılıkla hizmet etmek*.

4. Hakların eşitliği kültürünü ve erkekle kadının ortaklığını taahhüt etmek

Dünyanın her yerinde, değişik dinlerden sayısız insan, erkek ile kadının ortaklığı anlayışına dayalı bir hayat için, sevgi, cinsellik ve aile alanlarında sorumlu bir davranış biçimi için çabalamaktadırlar. Gene de dünyanın her yerinde, ataerkil yapının, bir cinsin diğerine tahakkümünün, kadınların sömürülmesinin, çocukların seks aracı olarak kullanılmasının, fuhşa zorlamanın en kabul edilmez şekilleri mevcuttur. Yeryüzündeki sosyal farklılıklar, özellikle az gelişmiş ülkelerde, kadınları ve hatta çocukları, hayat mücadelesinin bir aracı olarak fuhşu görmeye itmektedir.

A. İnsanlığın eski, yüksek ahlâkî ve dinî geleneklerinde ise şu talimatı görüyoruz; **Zinaya yaklaşmayın!** veya olumlu söylenişi ile; **Birbirinizi saymalı ve sevmelisiniz!** Bu çok eski talimatın yeni sonucunu da hatırlayalım: *Hiç kimse bir başkasını, kendi cinsî arzusunun aracı yapma, onu cinselliğe bağımlı kılma veya tutma hakkına sahip değildir.*

B. Bizler, cinsellik sömürsünü ve cinsiyet ayırımını, insanlığı aşağılamanın en kötü biçimlerinden biri olarak yargılıyoruz. Nerede sürekli olarak -bir dinî inanç uğruna da olsa- bir cinsin diğerine tahakkümü vaaz ediliyor ve cinsel sömürüye izin veriliyorsa, nerede sürekli olarak fuhuş teşvik ediliyor veya çocuklar kötüye kullanılıyorsa, orada karşı koyma meşrudur. Hiç kimse kendinî aldatmasın: **Eşit haklarla ortak yaşayış olmadan, gerçek insanlık olamaz!**

C. Bu sebeptendir ki, genç insanlar aile içinde ve okullarda, cinselliğin; aslında olumsuz, yıkıcı veya sömürücü değil, tam tersine yaratıcı bir güç olduğunu öğrenmelidirler. Bu gücün, ha-

yatı sürdürecektir bir toplum oluşturma işlevi vardır ve bu, eşin mutluluğunu sağlama sorumluluğu içinde yaşanır ve gelişebilir.

D. Erkek ile kadın arasındaki ilişki vesayetle veya sömürü ile değil, sevgi, arkadaşlık ve güven ile belirlenmelidir. İnsanlığı gerçekleştirmek cinsel hevesle aynı şey değildir. Cinsellik, ortaklaşa yaşanan sevgi ilişkisinin ifadesi ve tasdiki olmalıdır.

Bazı dinî gelenekler, cinselliği uygulamaktan gönüllü olarak vazgeçme idealini kabul ediyorlar. Kendi iradesiyle vazgeçme de kişiliğin ve duygusal tatminin bir ifadesi olabilir.

E. Bir toplum kurumu olan aile, bütün farklı kültür ve dinlerde, sevgi, sadakat ve ebedilik ile nitelendirilmiştir. Aile müessesesi erkeklere, kadınlara ve çocuklara, korunmayı ve karşılıklı desteği garanti etmek ister ve etmek durumundadır; aynı şekilde haklarını da koruyacaktır. Bütün ülkelerde ve kültürlerde, evliliğin ve ailenin, özellikle de yaşlı insanların, hayatlarını insana yakışır şekilde sürdürebilmeleri için ekonomik ve toplumsal imkânları birleştirilmelidir. Çocuklar eğitim görme hakkına sahiptirler. Ne aileler çocuklarını ne çocuklar ailelerini çıkarları için kullanmalıdırlar; ilişkileri, daha ziyade karşılıklı saygıya, kabule ve bakıma dayanmalıdır.

F. Gerçeten insan olmak demek, yüksek dinî ve ahlâkî geleneklerimizin ifadesiyle şu demektir:

* Şiddetin ifadesi olan ve genelde karşı şiddeti doğuran, eski hükümler veya aşağılama yerine, *saygı, anlayış ve eş-değerlilik*;

* Cinsel sahip olmanın veya cinsel kullanmanın her çeşidinin yerine, karşılıklı saygı, anlayış ve *sevgi*. Milletler ve dinler düzeyinde ancak, ferdi ve ailevi ilişkiler düzeyinde yaşananların benzerleri uygulanabilecektir.

IV. BİLİNCİN DEĞİŞMESİ

Bütün tarihî tecrübeler göstermektedir ki; yer küremiz, bireyin ve kamunun bilincinde bir farklılaşma meydana gelmedikçe değişmeyecektir. Bu gerçek, savaş ve barış, ekonomi ve ekolojik gibi sorunlarda esaslı değişmelerin yaşandığı son on yıllarda kendini göstermiştir. Aynı şey ahlâk alanında da kendini göstermelidir! Her fert sadece zedelenemez itibara ve devredilemez haklara sahip değildir, aynı zamanda yaptığı ve yapmadığı şeylerden de kaçınılmaz sorumluluklara sahiptir. Bütün kararlarımızın ve davranışlarımızın ve de başarısızlıklarımızın sonuçları vardır.

Bu sorumluluğu uyanık tutmak, derinleştirmek ve gelecek nesillere devretmek dinlerin asli görevlerindedir. Böylece bu sözleşmede vardığımız kararlarda gerçekçi olmuş oluruz ve şunlara dikkat etmeye çalışırız:

1. Tartışmalı ahlâkî konulardan pek çoğu üzerinde (biyolojik ve cinsel ahlâktan medya ahlâkına ve bilimsel ahlâka, orada iş ve devlet ahlâkına kadar) evrensel bir mutabakata varmak zordur. Ancak burada geliştirilen ortak temel esaslar doğrultusunda, şimdiye kadar tartışılmış pek çok soruya mantık çerçevesinde çözümler bulmak mümkün olacaktır.

2. Hayatın bir çok alanında şimdiden ahlâkî sorumlulukla ilgili yeni bir bilinç oluşmuştur. Bu sebepten dolayı mümkün olduğunca çok meslek dalları için, mesela hekimler, bilim adamları, işadamları, gazeteciler, politikacılar için çağdaş ahlâk kodlarının oluşturulduğunu görmekten memnuniyet duyuyoruz. Böylece kendi meslek dallarında ortaya çıkan incelikli sorulara somut yol göstermelerde bulunabiliyorlar.

3. Her şeyden önce *inanç topluluklarını*, kendi özel ahlâklarını formüllendirmeleri için sıkıştırıyoruz: Her bir din ge-

leneği, hayat ve ölüm hakkında, acılara katlanma ve suçların bağışlanması hakkında, karşılıksız vermenin ve feragatin gerekliliği hakkında, merhamet ve sevinç hakkında ne söylemektedir. Bunların hepsi, zaten şimdiden ortaya çıkmakta olan dünya ahlâkı kavramını derinleştirecek, netleştirecek ve somutlaştıracaktır.

Son olarak bu gezegenin bütün sakinlerine çağrıda bulunuyoruz ki: Yerküremiz, fertlerin bilinçleri değişmedikçe daha iyiye doğru değişemez. Bizler manevi güçlerimizin, tefekkür, teemmül, dua ve kanıtlı düşünme yolu ile uyanması için, kalplerin değişmesi için, bireysel ve kolektif bir bilinç değişimini savunuyoruz. Birlikte dağları yerinden oynatabiliriz! Risk almadan ve fedakârlığa katlanmadan durumumuzda esaslı bir değişiklik olamaz! Bu sebepten ortak bir dünya ahlâkı için taahhütte bulunuyoruz: Yani daha iyi bir karşılıklı anlayışı, toplumsal uzlaşmadan yana, barışçı ve tabiata zarar vermeyecek bir yaşama şeklini.

Ve dindar olsun olmasın, bütün insanlara, aynı şeyi yapmaları için çağrıda bulunuyoruz!

İM ZALAYANLAR

Bahai

Juana Conrad • Jacqueline Delahunt • Dr. Wilma Ellis • Charles Nolley • R. Leilani Smith Yael Wurmfeld.

***

Brahma Kumaris

B. K. Jagdish Chander Hassija • B.K. Dadi Prakashmani.

Buddhismus

Rev. Koshin Ogui • Sensei. **Mahayana:** Rev. Chung Ok Lee. **Theravada:** Dr. a. T. Ariyaratne, • Preah Maha Ghosanananda • Ajahn Phra Maha Surasak Jivanandi • Dr. Chatsumarn Kabilsingh • Luang Poh Panyananda • Ven. Achahn Dr. Chuen Phangham • Ven. Dr. Havanpola Ratanasara • Ven. Dr. Mapalagama Wipulasara Maha Thero • **Vajrayana:** S.H. Der XIV. Dalai Lama. **Zen:** Prof. Masao Abe • Zen Master Seung Sahn • Rev. Samu Sunim.

***

Christentum

Blouke Carus • Dr. Yvonne Delk. **Anglikanisch:** Rev. Marcus Braybrooke • James Parks Morton. **Orthodox:** Maria Svolos Gebhard. **Protestantisch:** Dr. Thelma Adair. Martti Ah-tisaari • Rev. Wesley Ariarajah • Dr. Gerald O. Barney • Dr. Nelvia M. Brady • Dr. David Breed • Dev. John Buchanan • Bischof R. Sheldon Duecker • Prof. Diana I. Eck • Dr. Leon D. Finney • Jr. Dr. James A. Forbes • Jr. Bischof Frederick C. James • Erzbischof Mikko Juva • Prof. James Nelson • Dr. David Ramage • Jr. Robert Reneer • Rev. Dr. Syngman Rhee • Rev. Margaret Orr Thomas • Prof. Carl Friedrich v. Weizsacker • Prof. Henry Wilson • Rev. Addie Wyatt • **Römisch-katholisch:** Rev. Thomas A. Baima • Kardinal Joseph Bernardin • Pere Pierre-François de Bethune • Schwester Joan M. Chatfield MM • Rev. Theodore M. Hesburgh CSC • Abbot Timothy Kelly OSB • Jim Kenney • Prof. Hans Küng • Dolores Leakey • Schwester Joan Monica McGuire OP • Rev. Matimilian Mizzi • Dr. Robert Muller • Rev. Albert Nambia-parambil-Bischof Placido Rodriguez • Bischof Willy Romelus • Dorothy Savage • Bruder David Steindl-Rast OSB • Bruder Wayne Teasdale.

Yerli Dinler

H.I. G. Bambi Baaba. **Akuapim:** Nana Apeadu. **Yoruba:** S.K.H. Osejeman Adeefunmi I • Baba Metahochi Kofi Zannu. Amerikanische Eingeborene: Archie Mosay • Burton Pretty On Top • Peter V. Catches.

***

Hinduismus

Dr. M. Aram • Jayashree Athavale-Talwarkar • S.H.Swami Chidananda Saraswati • Sami Chidananda Saraswati Muniji • Swami Dayananda Saraswati • Sadguru Sant Keshavadas • P.V. Krishnayya • Dr. Lakshmi Kumari • amrish Mahajan • Dr. Krishna Reddy • Prof. V. Madhusudan Reddy • Swami Satchidananda • S.H. Satguru sivaya Subramuniaswami • S.H. Dr. Bala Siva Yogindara Maharaj. **Vedanta:** Pravrajika Amalaprana • Prarajika Prabuddhaprana • Pravrajika Vivekaprana.

***

Jainismus

Dr. Rashmikant Gardi. **Digambar:** Narendra P. Jain. **Shwetambar:** S.H. Shri Atmanandji • Dipchand S. Gardi • S.E. Dr. L.M. Singhvi • S.H. Acharya Sushil Kumarji Maharaj.

***

Judentum

Helen Spector. **Konservativ:** Prof. Susannah Heschel. **Reformerisch:** Rabbi Herbert Bronstein • Norma U. Levitt • Rabbi Herman Schaalman • Dr. Howard A. Sulkin. **Ortodox:** Prof. Epraim Isaac.

Islâm

Tan Sri Dato'Seri Ahmad Sarji bin Abdul-Hamid • Dr. Qazi Ashfaq Ahmed • Hamid Ahmed • Mazhar Ahmed • Hon. Louis Farrakhan • Dr. Hamid Abdul Hai • Mohammed A. Hai • Dr. Mohammad Hamidullah • Dr. Aziza al-Hibri • Dr. Asad Husain • Dato Dr. Haji Ismail bin Ibrahim • Dr. İrfan Ahmat Khan • Qadir H. Khan • Dr. Abdel Rahman Osman. **Schiitich:** Prof. Seyyed Hossein Nasr. **Sunnitich:** Imam Dawud Assad • Imam Warith Deen Mohammed • Hon. Syed Shahabuddin.

***

Neu-Heiden

Rev. Baroness Cara-Marguerite-Drusilla • Rev. Deborah Light • Lady Olivia Robertson.

***

Sikhs

Siri Singih Bhai Shaib Harbhajan Singh Khalsa Yogiji • B Mehervan Singh • Hardial Singh • Indarjit Singh • Singh Sahib Jathedar Manjit Singh • Dr. Balwant Singh Hansra.

***

Taoisten

Chungliang Ai Huang.

***

Theosophen

Radha Burnier.

Zoroastrier

Dastoor Dr. Kersey Antia • Dr. Homi Dhalla • Dastoor Dr. Kaikhusroo Minocher JamaspAsa • Dastoor Jehangir Oshidari • Rohinton Rivetna • Homi Taleyarkhan • Dastoor Kobad Zarolia • Dastoor Mehraban Zarhosty.

* * *

Dinlerarası Kuruluşlar

Karl Berolzheimer • Dr. Dainel Gomez-Ibanez • Ma Jaya Bahagavati • Peter Laurence • Dr. Karan Singh • John B. Taylor • Rev. Robert Traer • Dr. William F. Vendley.

Belgeyi, ismi belirlenemeyen başka pek çok kişi de imzalamıştır.